

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

**ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Науковий журнал

виходить 40 разів на рік

Заснований у березні 1997 року

Випуск №3 (216)

Черкаси - 2012

Матеріали «Вісника» присвячені актуальним проблемам соціально-педагогічної роботи, професійної підготовки спеціалістів соціальної сфери. У публікації висвітлюються аспекти соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення, зокрема: соціально-педагогічна робота з сім'ями, дітьми та молоддю, людьми похилого віку, підлітками, спрямованої на виявлення та розвиток обдарованості дитини; взаємодія фахівців з дитячими, молодіжними та громадськими організаціями; формування професіоналізму спеціалістів соціальної сфери, аналізується міжнародний і вітчизняний досвід соціально-педагогічної діяльності.

Наукові статті збірника рекомендовані викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, соціальним працівникам, а також усім, хто цікавиться соціально-педагогічною проблематикою.

Постановою президії ВАК України від 10.02.2010 р. № 1-05/1 (Бюлетень ВАК України, 2010. – №3) журнал включено до переліку наукових фахових видань зі спеціальності «Педагогічні науки».

Випуск № 3 (216) наукового журналу Вісник Черкаського університету, серія педагогічні науки рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 2 від 15 листопада 2011 року.)

Журнал реферується Українським реферативним журналом «Джерело» (засновник: Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського) та Реферативним журналом Всеукраїнського інституту наукової і технічної інформації РАН (ВІНІТІ РАН).

Головна редакційна колегія:

д.пед.н., проф. А.І. Кузьмінський (головний редактор), д.пед.н., проф. Н.А. Тарасенкова (заступник головного редактора), к.ф.-м.н., доц. О.О. Богатирьов (відповідальний секретар), д.б.н., проф., чл.-кор. АПНУ Ф.Ф. Боєчко, д.ф.-м.н., проф. А.М. Гусак, д.е.н., проф. І.І. Кукурудза, д.б.н., проф. В.С. Лизогуб, д.філос.н., проф. О.В. Марченко, д. і. н., проф. В.В. Масненко, д. х. н., проф. Б.П. Мінаєв, д.філол.н., проф. О.О. Селіванова, д.філол.н., проф. В.Т. Поліщук, д.т.н., проф. В.М. Середенко, д. і. н., проф. А.Ю. Чабан.

Редакційна колегія серії:

Тарасенкова Н.А., д.пед.н., проф. (відповідальний редактор); Біда О.А., д.пед.н., проф. (заступник відповідального редактора); Король В.М., к.пед.н., доц. (відповідальний секретар); Бурда М.І., д.пед.н., проф., член-кор. АПН України; Градовський А.В., д.пед.н., проф.; Десятов Т.М., д.пед.н., проф.; Євтух М.Б., д.пед.н., проф., академік АПН України; Капська А.Й., д.пед.н., проф.; Крилова Т.В., д.пед.н., проф.; Малова І.Є., д.пед.н., проф. (Росія); Мельников О.І., д.пед.н., проф. (Білорусь); Мілушев В.Б., доктор, професор (Болгарія); Ничкало Н.Г., д.пед.н., проф., академік АПН України; Расчютіна С.О., д.пед.н., проф. (Росія); Скафа О.І., д.пед.н., проф.; Симоненко Т.В., д.пед.н., проф.; Архитова С.П., к.пед.н., проф.; Грабовий А.К., к.пед.н., доц.; Гриценко В.Г., к.пед.н., доц.; Демченко О.Г., к.ф.-м.н., доц.; Касярум Н.В., к.пед.н., доц.; Майборода Г.Я., к.пед.н., доц.; Прокопенко Л.І., к.пед.н., проф.; Савченко О.П., к.пед.н., проф.

За зміст публікації відповідальність несуть автори.

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, вул.О.Дашкевича, 22, к.376
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра загальної педагогіки і соціології. Тел. (0472) 33-10-96

рефлексує, здатним до проектування і перепроєктування своєї діяльності відповідно до зазначених принципів педагогічної співпраці.

Цінним, на нашу думку, є досвід поєднання способів організації взаємодії в спільній проектній діяльності викладача та студентів. Дане питання потребує окремого висвітлення.

Наші спостереження дозволили з'ясувати, що викладачі педуніверситету поєднують використання різних способів організації взаємодії. При цьому враховуються індивідуальні психологічні особливості студентів та власного стилю роботи.

Висновки. Отже, на основі аналізу теоретичних досліджень виявлено різні способи організації взаємодії викладача і студентів у навчально-виховному процесі вищої педагогічної школи. Доведено, що використання зазначених у статті способів організації взаємодії викладача і студентів стимулює активну навчальну діяльність майбутніх вихователів ДНЗ; сприяє формуванню у них пізнавальних інтересів, цілісному особистісному і професійному розвитку та самореалізації кожного студента, виникненню позитивних емоцій у навчанні.

Подальші розвідки. Відображена у статті проблема потребує розробки конкретних рекомендацій щодо організації взаємодії на заняттях під час засвоєння різних навчальних предметів.

Література

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / Ілона Миколаївна Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Кондрашова Л.В. Процесс обучения в высшей школе: учеб. Пособие [для студентов педуниверситетов] /Лидия Валентиновна Кондрашова. –Кривой Рог: КГПУ, 2001. –171с.
3. Кузьмінський А.І. Педагогіка: підручник /А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 418 с.
4. Педагогічний словник /За ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Пед. думка, 2001. – 516 с.
5. Ричардсон Г. Образование для свободы / Генрих Ричардсон. – М.: Просвещение, 1997. – 210 с.
6. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / Олександра Яківна Савченко. – К.: Генеза, 1999. –367 с.
7. Цукерман Г. Зачем детям учиться вместе? / Г. Цукерман. – М.: Знание, 1985. –80 с.

Аннотация. Автор статьи исследует проблему организации учебно-воспитательного процесса высшей педагогической школы в парадигме личностно ориентированного обучения. В статье анализируются способы организации взаимодействия его субъектов.

Ключевые слова: взаимодействие, субъект-субъектные отношения, учебно-воспитательный процесс, высшая педагогическая школа.

Summary. The author of the article investigates the problem of organizing the educational process of a higher pedagogical school in the paradigm of a personality-oriented education. The ways of organizing an interaction between its subjects are analysed in the article.

Key words: interaction, subject-object relations, educational process, higher pedagogical school.

Надійшла до редколегії 19.08.2011 р.

УДК 371.3

Волощук І. А.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті розкриваються сутність технологічного підходу та його можливості в формуванні готовності вчителя до інноваційної діяльності.

Ключові слова: технологічний підхід, готовність до інноваційної діяльності, технологія, інновація.

Постановка проблем у загальному вигляді. Нові соціальні реалії життя в Україні, орієнтація на компетентність і професіоналізм суттєво змінюють пріоритети в галузі освіти. У цьому контексті досить актуальною постає проблема підготовки працівників освіти з високим інтелектуальним потенціалом освітнього рівня, інноваційним стилем педагогічного мислення, готовністю до прийняття творчих рішень. Саме тому сучасний етап розвитку системи освіти пов'язується з розповсюдженням нововведень, забезпеченням доступу до них молодим спеціалістам, підтримкою їх ініціативи й творчості. Сутність такої інноваційної освітньої політики полягає, насамперед, у спрямуванні діяльності молодого вчителя на шлях перспективних перетворень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності досліджувались у роботах вітчизняних і зарубіжних учених. Професійно-педагогічну готовність О. Абдулліна, Г. Балл, А. Бойко, К. Дурай-Новакова, М. Дьяченко, Д. Мазоха, В. Моляко, О. Мороз, О. Савченко розглядають з позицій особистісного підходу, як інтегративну якість особистості, зумовлену генетично-природними задатками та соціально-набутими рисами. Т. Воронова, З. Левчук, А. Ліненко, Л. Кондрашова, В. Морозов, Л. Нечасва трактують готовність як реалізацію окремих функцій педагогічної діяльності, цілеспрямованих педагогічних впливів на особистість з метою забезпечення її готовності до професійної діяльності.

Серед праць, присвячених розгляду окремих аспектів проблеми формування готовності молодих учителів до інноваційної професійної діяльності, треба відзначити дисертації К. Макагон, С. Полякова, О. Попової, дослідження Р. Гільборга, Г. Горської, Н. Грановської, О. Демінцева, І. Жерносека, К. Кіндрата, Н. Клокар, О. Козлової, О. Марченко, О. Рибальченко, у яких розглядається питання впливу методичних форм діяльності на формування інноваційного мислення молодих педагогів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значущість наукових робіт, присвячених підготовці спеціалістів до інноваційної діяльності, багато питань цієї складної теми залишаються нез'ясованими. Аналіз готовності молодих педагогів до інноваційної педагогічної роботи свідчить про наявність певних протиріч: між творчою природою педагогічної праці й переважно репродуктивними діями вчителів; між інтенсивними темпами зростання потреби в інноваціях і недостатньо ефективними способами підготовки педагогів до інноваційної діяльності. Зняття цих протиріч потребує нових підходів до підготовки вчителя-практика до інноваційної діяльності.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у розкритті можливостей технологічного підходу до формування готовності вчителів-практиків до інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Підготовка вчителя до інноваційної діяльності пов'язана з пошуком нових підходів до організації методичної роботи школи. Основу такого методичного навчання складає технологічний підхід, який представляє єдність педагогічного впливу та активної пізнавальної діяльності учасників методичного процесу. Цей підхід надає вчителю можливість проявляти ініціативу, самодіяльність, творчість. Технологічний підхід до методичного процесу дозволяє кожному вчителю усвідомити основи педагогічної творчості та інноватики, перетворити освітній процес в механізм трансляції професійних цінностей, нових знань і нестандартних способів вирішення педагогічних проблем.

Визначальною тенденцією цього підходу є те, що він розвивається на основі установки на гарантоване досягнення заданої цілі. Основу його зставляє педагогічна технологія.

У трактуванні терміна «педагогічна технологія» існує декілька підходів. Педагогічна технологія трактується як системний метод створення, використання й означення всього процесу викладання знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, з поставленою своєю задачею оптимізації форм освіти. Педагогічна технологія – це змістова техніка реалізації навчального процесу [1].

В умовах переходу до гнучких моделей організації навчального процесу, орієнтованого на особистість учня, більш мотивованого та варіативного й корекційного за характером, виникає проблема в розробці й впровадженні особистісно орієнтованих технологій. Технологізація діяльності вчителя зумовлює пріоритет суб'єктного навчання, діагностику особистісного росту, ситуативне проектування, ігрове моделювання, включення навчальних задач у контекст життєвих проблем, що зумовлює розвиток особистості в реальному соціокультурному середовищі. Технології зумовлюють перетворення суперпозиції вчителя й субпозиції учня на особистісно рівноправні взаємини. Таке перетворення пов'язане з тим, що педагог не тільки вчить і виховує, але й стимулює учня до психологічного та соціально-морального розвитку, створює умови для його самопросування. Ефективність технологічного процесу залежить від того, якою мірою представлено в їх цільовому компоненті розвиток учителя й учня, як урахувані їх індивідуальні особливості, перспективи, об'єктивна поведінка, суб'єктивне ставлення до самого себе.

Основне призначення використання технологій у навчальному процесі – це спрямування на інноваційний розвиток педагогічного колективу закладу, оскільки в змісті кожної технології закладена побудова індивідуальних гнучких траєкторій саморозвитку для кожного вчителя й учня, а методичною основою є індивідуалізація й диференціація навчального процесу, діалог у системі освіти, спільне конструювання програмної діяльності, вибірковість до змісту й форм роботи та готовність до саморозвитку. Педагогічна технологія є моделлю спільної діяльності молодого й досвідченого вчителя, планування методичної роботи й проведення методичного навчання з безумовним забезпеченням для них комфортних умов.

При використанні інноваційних технологій у методичному навчанні молодого вчителя необхідно приділяти увагу активним формам і методам організації підготовки його до інноваційної діяльності. Дослідний підхід передбачає проектування та конструювання, з одного боку, теоретичних знань, а з іншого, – технологічної будови педагогічної діяльності. Проектування є провідним компонентом інноваційної діяльності, воно присутнє завжди, коли кожна дія здійснюється не імпульсивно й реактивно, а цілеспрямовано, на основі уявлюваного раніше проекту. Проект, разом зі знаннями й цінностями, М. Каган відносить до основних форм духовного розвитку [2, 133]. Підготовка до участі в дослідницькій діяльності молодих спеціалістів починається з педагогічного моделювання навчального проекту. З перших кроків своєї роботи молодий учитель повинен усвідомити, що будь-який вид педагогічної або

методичної діяльності включає в себе комплексне розв'язання ряду взаємопов'язаних завдань у межах певного дидактичного циклу: 1) педагогічне цілепокладання; 2) конструювання навчального або методичного матеріалу; 3) визначення методів і прийомів та пов'язаних з ними дій, що забезпечують досягнення мети; 4) визначення організаційних форм діяльності; 5) добір дидактичних методів або засобів, матеріалів або способів їх використання в навчальному процесі.

У процесі розв'язання цього завдання необхідно, щоб молодий учитель зосередив увагу на цілепокладанні, бо в навчально-виховному процесі мета завжди асоціюється з уявленням про очікуваний кінцевий результат цього проекту. Визначення педагогічної цілі являє собою вироблення уявлення про ті прогресивні зміни, яких прагне домогтися молодий педагог. Цілеутворення зіставляється з інноваційною діяльністю, у якій необхідно прогнозувати результат, а також шляхи й засоби, якими її можна досягти.

Оволодіння молодими вчителями навичками проєктивно-моделюючої діяльності є основоположним аспектом змісту методичної роботи закладу.

Найбільш ефективною формою навчання молодих спеціалістів проєктивно-моделюючої діяльності є участь їх у роботі творчих ініціативних груп і проблемних лабораторій. Молоді спеціалісти працюють у групах з досвідченими вчителями, набувають досвід. На виважену систему педагогічної діяльності досвідчених учителів із сукупністю взаємопов'язаних і взаємозумовлених компонентів навчання покладаються різноманітні наукові підходи, теорії, інновації, спроби молодих педагогів, відкритих до пошуку нових знань, до способів їх реалізації. Здійснюється якісне безперервне оновлення всіх функцій форм навчання через моделі-зразки, які розробляються творчими групами, відбувається зрощення традиційного й нового (інноваційного). Через моделювання активних методів навчання вчителями-початківцями набувається власний досвід, у них складається цілісне уявлення про системність педагогічної праці, формуються професійно значущі якості суб'єктів діяльності.

Зміст роботи у творчих групах і лабораторіях зумовлений необхідністю набуття вмінь будувати концептуальну модель особистісно орієнтованого навчання, що охоплює діагностику, прогнозування, розроблення й використання диференційованого різноманітного дидактичного матеріалу, моніторинг, рефлексію, корекцію. Моделювання й відтворення власної діяльності зумовлює особливу педагогічну взаємодію, яка не зводиться до обміну зовнішніми діями, а впливає на внутрішні процеси молодих спеціалістів, формує мотиваційну зацікавленість.

Висновки даного дослідження. Тому усвідомлення молодим педагогом необхідності підвищення рівня власного професіоналізму в поєднанні з особистою зацікавленістю є важливою умовою їх готовності до інноваційної діяльності. Педагогічна спрямованість на інноваційну діяльність, переконання в її практичній значущості й можливість знаходити в ній власне задоволення позитивно впливають на ступінь готовності вчителя до використання інновацій у власній педагогічній діяльності. Зібрані дані дозволяють говорити про те, що цікавість учителя до методичної роботи позитивно впливає на його готовність до інноваційної діяльності. Пізнавальна цікавість, що супроводжує методичну роботу, стимулює активний пошук, дослідний підхід до вирішення методичних проблем, готовність до творчого, нестандартного розв'язання задач.

Література

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / Владимир Павлович Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
2. Каган М. С. Философия культуры / Моисей Самойлович Каган. – СПб. : ТООТК «Петрополис», 1996. – 416 с.

Аннотация. В статье раскрываются сущность технологического подхода и его возможности в формировании готовности учителя к инновационной деятельности.

Ключевые слова: технологический подход, готовность к инновационной деятельности, технология, инновация.

Summary. The article reveals the essence of the technological approach and its possibilities in the formation of teacher readiness to innovate.

Key words: technological approach, a willingness to innovate, technology and innovation.

Надійшла до редколегії 21.07.2011 р.

УДК: 37.01.008:373.5.035:613

Воскобойнікова Г. Л.

КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА МЕДИКО-ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. Стаття присвячена актуальній науково-педагогічній проблемі удосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів шляхом упровадження компетентнісного підходу. Автором визначено структуру медико-валеологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи сукупністю компонентів: аксіологічного; когнітивного, змістово-організаційного, технологічного, критеріально-моніторинго-оцінного, які мають відповідні критеріальні ознаки – якісні характеристики, за якими здійснюється оцінювання та діагностика сформованості медико-валеологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі їх професійної підготовки.

ЗМІСТ

Безлюдна В. В. Система соціально-педагогічної роботи з сім'єю в США: стан дослідженості проблеми.....	3
Безлюдний Р. О. Характеристика феномену "підтримка дітей з особливими потребами" в американській та вітчизняній педагогічній науці й практиці.....	7
Беляк О. М. Стан розвитку комунікативних якостей мовлення в майбутніх учителів-філологів.....	11
Білоконний С. П. Способи організації взаємодії викладача і студентів у навчально-виховному процесі вищої педагогічної школи.....	15
Волощук І. А. Технологічний підхід до формування готовності вчителя до інноваційної діяльності.....	18
Воскобойнікова Г. Л. Компонентна структура медико-валеологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи.....	20
Горбенко О. Б. Музично-виконавська компетентність у структурі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.....	24
Дворянин Т. Наступність математичної підготовки майбутніх економістів у контексті принципу фундаменталізації змісту освіти.....	27
Захарова Є. Ю. Зміст громадянського виховання в американській школі.....	30
Зобенько Н. А., Демиденко Т. М. Аналіз стилів керівництва в управлінні загальноосвітніми навчальними закладами.....	34
Іванченко Є. А. Модель системи інтегративної професійної підготовки майбутніх економістів.....	40
Кир'ян Т. І. Кібернетичний підхід М. М. Амосова як шлях до розвитку інноваційних технологій у процесі медичної освіти.....	46
Колісник В. Ю. Психологічні аспекти вивчення іноземної мови майбутніми інженерами-програмістами.....	49
Крамаренко А.М. Питання формування соціоприродних цінностей майбутніх фахівців початкової освіти в дослідженнях російських учених.....	52
Кучай О. В. Роль мас-медіа у сучасному українському суспільстві.....	59
Кучай Т.П. Підготовка магістрів у вищих навчальних закладах США.....	61
Ляховець О. Взаємодія школи та сім'ї у моральному вихованні молодших школярів.....	63
Мамчур І. В. Структура, критерії та рівні розвитку компонентів готовності до самопізнання старшокласників у процесі ігрової діяльності.....	67
Мартиненко О. В. Підготовка спеціалістів до викладання шкільного курсу хореографії в системі початкової освіти.....	70
Миценко В. І. Формування професійно важливих якостей спеціалістів економічного профілю в системі вищої освіти.....	74
Несторук Н. А. Мета та зміст навчання студентів-електромеханіків проведенню експериментальних досліджень.....	79
Нос Л. Вплив урядових освітніх структур Канади на професійний розвиток вчителів.....	82
Онопрієнко О. М., Онопрієнко О. В. Особливості використання засобів української народної фізичної культури молоді в час дозвілля.....	85
Павлюк В. І. Роль канадських університетів у становленні та розвитку системи багаторівневої педагогічної освіти.....	89
Пальшкова І. О. Організація навчального процесу в народних початкових школах України в II половині XIX – на початку XX століття.....	94